

KLUCZ ODPOWIEDZI I OMÓWIENIE ZADAŃ

Historia · klasa 4 · Dział III: Wojny i upadek Rzeczypospolitej · Wczoraj i dziś (Nowa Era)

Łączna liczba punktów: 40 pkt. Proponowana skala ocen: 35–40 pkt — **celujący** | 29–34 pkt — **bardzo dobry** | 23–28 pkt — **dobry** | 16–22 pkt — **dostateczny** | 10–15 pkt — **dopuszczający** | 0–9 pkt — **niedostateczny**.

Tabela odpowiedzi — zadania zamknięte

Zad.	1	2	3	6	7	8	9	11	12	13	16	17	18	21	22	23	26	27	28
Odp.	B	B	C	A	B	C	C	D	C	B	B	C	B	C	B	C	C	C	C

Szczegółowe omówienie zadań

TEMAT 1: Jan Zamoyski i złoty wiek Polski

Zadanie 1. (1 pkt) — B: XVI wiek

Złoty wiek to XVI stulecie — okres rozkwitu kultury, nauki i siły militarnej Rzeczypospolitej, przypadający głównie na czasy panowania dynastii Jagiellonów i ich następców. Polska była wtedy jednym z największych państw Europy.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź B.

Zadanie 2. (1 pkt) — B: wielki hetman koronny

Jan Zamoyski był zarazem wielkim kanclerzem koronnym (szef dyplomacji i administracji) i wielkim hetmanem koronnym (najwyższy dowódca wojskowy). Skupienie obu urzędów w jednych rękach czyniło go najpotężniejszym człowiekiem w państwie po królu.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź B.

Zadanie 3. (1 pkt) — C: Zamość

Zamość został założony przez Jana Zamoyskiego w 1580 roku jako idealne miasto renesansowe, zaprojektowane od podstaw przez włoskiego architekta Bernarda Moranda. Od 1992 roku figuruje na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź C.

Zadanie 4. (1 pkt) — P / P / F / P

- P** — Zamoyski był zarówno wodzem (hetman) jak i mężem stanu (kanclerz).
- P** — Jagiellonowie panowali w XV–XVI w., a złoty wiek przypada na ten właśnie okres.
- F** — szlachta miała bardzo szerokie przywileje: decydowała o prawie, wojnie, podatkach; ośrodkiem władzy był sejm szlachecki.
- P** — Stare Miasto w Zamościu jest na Liście UNESCO od 1992 roku.

Punktacja: 1 pkt — wszystkie cztery poprawne; 0 pkt — którakolwiek błędna.

Zadanie 5. (2 pkt) — odpowiedź otwarta

Przykładowe powody: (1) Polska była jednym z największych państw Europy i osiągnęła szczytową potęgę militarną. (2) Rozkwit kultury i nauki — działali wybitni twórcy, Jan Kochanowski, Mikołaj Kopernik. (3) Dobłybyć gospodarcza i rozwój handlu. (4) Szeroki samorząd szlachecki i wolności obywatelskie.

Punktacja: 2 pkt — dwa trafne, uzasadnione powody; 1 pkt — jeden powód; 0 pkt — brak lub błąd.

TEMAT 2: XVII wiek — stulecie wojen

Zadanie 6. (1 pkt) — A: Potop szwedzki

Potop szwedzki (1655–1660) to najazd Szwecji na Polskę, który doprowadził do ogromnych zniszczeń, wyludnienia kraju i utraty znacznej części terytorium. Był to jeden z najtragiczniejszych okresów w historii Polski.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź A.

Zadanie 7. (1 pkt) — B: Jasna Góra w Częstochowie

Oblężenie Jasnej Góry w 1655 roku przez wojska szwedzkie i jej skuteczna obrona były przełomem w toku potopu. Zwycięstwo zakonników i obrońców podcignęło ducha narodu i zapoczątkowało powszechne powstanie przeciw Szwedom.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź B.

Zadanie 8. (1 pkt) — C: Augustyn Kordecki

Przeor Augustyn Kordecki dowodził obroną Jasnej Góry. Stefan Czarniecki był głównym dowódcą wojskowym w walkach partyzanckich przeciw Szwedom na terenie całego kraju, ale nie był w Częstochowie.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź C.

Zadanie 9. (1 pkt) — C: Jan III Sobieski

Bitwa pod Wiedniem (12 września 1683) była jednym z największych polskich zwycięstw. Jan III Sobieski dowodził połączonymi siłami polsko-cesarsko-saksońsko-bawarskimi, które rozbiły armię osmańską Wielkiego Wezyra Kara Mustafy. Uratował tym samym Europę przed ekspansją turecką.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź C.

Zadanie 10. (2 pkt) — opis husarii

Wzorcowa odpowiedź: Husarze byli ciężkozbrojną kawalerią polską, uznaną za najlepszą jazdę świata w XVII wieku. Nosili zbroję płytową, skrzydła z piór (umocowane do pleców lub siodła), uzbrojeni byli w długie kopie, szable, koncerze i pistolety. Ich zadaniem było przełamywanie szyków nieprzyjaciela gwałtowną szarżą.

Punktacja: 2 pkt — wygląd/uzbrojenie + rola bojowa; 1 pkt — tylko jeden element; 0 pkt — brak.

TEMAT 3: Tadeusz Kościuszko i rozbiory Polski

Zadanie 11. (1 pkt) — D: pierwsza w Europie i druga na świecie

Konstytucja 3 maja 1791 roku była drugą nowoczesną konstytucją na świecie — po amerykańskiej z 1787 roku, a pierwszą w Europie. Wprowadziła dziedzicność tronu, wzmocniła władzę wykonawczą i przyznawała mieszczanom szersze prawa.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź D.

Zadanie 12. (1 pkt) — C: trzy rozbiory

Rozbiory odbyły się w latach 1772 (I rozbiór), 1793 (II rozbiór) i 1795 (III rozbiór). Po III rozbiórze Polska zniknęła z mapy Europy na 123 lata — aż do 1918 roku.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź C.

Zadanie 13. (1 pkt) — B: kosynierzy

Kosynierzy to oddziały piechoty chłopskiej uzbrojone w kosy bojowe (kosy osadzone pionowo na trzonach). Ich szarża na rosyjskie działa pod Raławicami 4 kwietnia 1794 roku przesądziła o polskim zwycięstwie. Na czele kosynierów stał Bartosz Głowacki.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź B.

Zadanie 14. (3 pkt) — uzupełnienie luk

- Pierwszego rozbioru dokonały w roku **1772** Rosja, **Prusy** i Austria.
- Kościuszko złożył przysięgę na rynku w **Krakowie**.
- Po upadku Kościuszki nastąpił **trzeci (III)** rozbiór Polski.

Punktacja: 1 pkt za każde poprawne uzupełnienie (maks. 3 pkt).

Zadanie 15. (2 pkt) — skutki rozbiorów

Wzorcowa odpowiedź: Rozbiór oznaczał podział terytorium jednego państwa między inne mocarstwa bez jego zgody. Skutki dla Polaków: utrata niepodległości i państwa, życie pod obcymi zaborami przez 123 lata, przeladowania kulturowe i językowe, przymusowa służba w armiach zaborców, prześladowania uczestników powstań (zsyłki na Syberię).

Punktacja: 2 pkt — definicja + dwa skutki; 1 pkt — częściowa odpowiedź; 0 pkt — brak.

TEMAT 4: Legiony Polskie i hymn narodowy

Zadanie 16. (1 pkt) — B: Jan Henryk Dąbrowski

Generał Jan Henryk Dąbrowski założył Legiony Polskie we Włoszech w 1797 roku. Legiony walczyły u boku Napoleona Bonapartego, marząc o odzyskaniu niepodległości przez Polskę.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź B.

Zadanie 17. (1 pkt) — C: Józef Wybicki

Józef Wybicki napisał słowa Mazurka Dąbrowskiego w 1797 roku we Włoszech, z myślą o żołnierzach Legionów. Melodia pieśni pochodzi z polskiego mazurka tanecznego. Generał Dąbrowski dał tytuł pieśni, ale nie napisał jej słów.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź C.

Zadanie 18. (1 pkt) — B

Hymn Polski zaczyna się od słów: "Jeszcze Polska nie zginęła, kiedy my żyjemy". Przesłanie jest jasne: dopóki Polacy żyją i pragną wolności, Polska jako naród nie może zginąć, nawet jeśli państwo nie istnieje.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź B.

Zadanie 19. (1 pkt) — P / F / P / P

- P** — Legiony Polskie stacjonowały we Włoszech i walczyły pod rozkazami Napoleona.
- F** — Mazurka napisał Józef Wybicki, a nie generał Dąbrowski.
- P** — hymn państwowy jest jednym z oficjalnych symboli narodowych obok godła i flagi.
- P** — słowa "jeszcze Polska nie zginęła, kiedy my żyjemy" wyrażają właśnie tę ideę.

Punktacja: 1 pkt — wszystkie cztery poprawne; 0 pkt — którakolwiek błędna.

Zadanie 20. (2 pkt) — przesłanie Mazurka Dąbrowskiego

Wzorcowa odpowiedź: Mazurek stał się hymnem, bo wyrażał głęboką wiarę w odrodzenie Polski i dodawał otuchy żołnierzom z dala od ojczyzny. Żołnierzom Legionów pieśń mówiła: walczyście za ojczyznę, a zwycięstwo przyniesie jej wolność.

Punktacja: 2 pkt — wyjaśnienie + przesłanie do żołnierzy; 1 pkt — jeden element; 0 pkt — brak.

TEMAT 5: Romuald Traugutt i powstanie styczniowe

Zadanie 21. (1 pkt) — C: 1863

Powstanie styczniowe wybuchło w nocy z 22 na 23 stycznia 1863 roku w zaborze rosyjskim. Było to jedno z najdłuższych polskich powstań — trwało ponad rok.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź C.

Zadanie 22. (1 pkt) — B: przymusowy pobór do armii rosyjskiej

Branka była przymusowym poborem młodych Polaków do rosyjskiej armii carskiej. Miała na celu osłabienie polskiego ruchu niepodległościowego przez wysłanie najbardziej aktywnych patriotów w odległe regiony Rosji.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź B.

Zadanie 23. (1 pkt) — C: Romuald Traugutt

Romuald Traugutt objął dyktaturę powstańczą w październiku 1863 roku i próbował zorganizować sprawne państwo powstańcze z własną administracją, skarbem i wojskiem. Został schwytany przez Rosjan i stracony na stokach Cytadeli Warszawskiej w 1864 roku.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź C.

Zadanie 24. (3 pkt) — uzupełnienie luk

- Powstanie prowadzono jako wojnę **partyzancką**.
- Po upadku powstania uczestników zesłano na **Syberię**.
- Romuald Traugutt został stracony w roku **1864**.

Punktacja: 1 pkt za każde poprawne uzupełnienie (maks. 3 pkt).

Zadanie 25. (2 pkt) — wojna partyzancka i państwo powstańcze

Wzorcowa odpowiedź: Powstańcy prowadzili wojnę partyzancką, bo byli słabsi liczebnie i gorzej uzbrojeni od armii rosyjskiej — w otwartej bitwie nie mieli szans. Mniejsze oddziały atakowały nieprzyjaciela z zasadki i szybko się wycofywały. Państwo powstańcze to tajna organizacja, która miała własną administrację, skarbowość i wojsko, chociaż działała nielegalnie pod okupacją rosyjską.

Punktacja: 2 pkt — uzasadnienie war. partyz. + definicja państwa powst.; 1 pkt — jeden element; 0 pkt — brak.

TEMAT 6: Maria Skłodowska-Curie

Zadanie 26. (1 pkt) — C: dwa razy — z fizyki i z chemii

Maria Skłodowska-Curie jako jedyna kobieta w historii i jedyna osoba w dwóch różnych dziedzinach nauki zdobyła Nagrodę Nobla dwukrotnie: z fizyki w 1903 roku (wspólnie z mężem Piotrem Curie i Henrim Becquerelem) oraz z chemii w 1911 roku (samodzielnie).

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź C.

Zadanie 27. (1 pkt) — C: Francja (Paryż)

Maria Skłodowska urodziła się w Warszawie w 1867 roku, ale wobec braku możliwości studiowania w Rosji (zaborca nie dopuszczał kobiet na studia) wyjechała do Paryża, gdzie studiowała, a potem prowadziła badania naukowe.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź C.

Zadanie 28. (1 pkt) — C: Polon

Polon (symbol Po) został odkryty przez Marię i Piotra Curie w 1898 roku i nazwany na cześć Polsce — Polonia to łacińska nazwa Polski. Rad (Ra) to drugi pierwiastek odkryty w tym samym roku. Uran był już znany przed odkryciami Curie.

Punktacja: 1 pkt — odpowiedź C.

Zadanie 29. (1 pkt) — P / P / P / P

- P** — jako młoda kobieta uczęszczała na tajne komplety, tzw. Latający Uniwersytet, gdyż Rosjanie nie pozwalali Polkom na oficjalną edukację wyższą.

- b) **P** — odkryła polon i rad w 1898 roku.
- c) **P** — Nobla z fizyki (1903) otrzymała wspólnie z mężem Piotrem Curie i Becquerelem.
- d) **P** — została pierwszą kobietą-profesorem Sorbony po śmierci męża w 1906 roku.

Punktacja: 1 pkt — wszystkie cztery poprawne; 0 pkt — którakolwiek błędna.

Zadanie 30. (2 pkt) — tajne nauczanie

Wzorcowa odpowiedź: Tajne nauczanie polegało na organizowaniu lekcji w prywatnych domach bez wiedzy władz zaborczych. W zaborze rosyjskim Rosjanie zakazali języka polskiego w szkołach i narzucili rosyjski program. Polacy starali się uczyć dzieci własnej historii i literatury w tajemnicy. Maria Skłodowska sama uczestniczyła w takich tajnych kursach i przekazywała wiedzę innym dziewczętom, zanim wyjechała na studia do Paryża.

Punktacja: 2 pkt — definicja tajnego nauczania + odniesienie do Marii; 1 pkt — jeden element; 0 pkt — brak lub odpowiedź nie na temat.

Szkolna6.pl